

Forfædrene i Assens.

Familienavnet **Østerbye** kan føres tilbage til Assens til omkring 1700. Fra Assens spredte familien sig i 1800-tallet til Odense og Nyborg og senere videre til Bornholm, Randers, Thisted, Struer m. fl. steder.

Navnet Østerbye stammer givetvis fra stedet Østerbye (Østerbyegård) i Holevad sogn¹, 5-6 km NØ for Assens. Antagelig er flere personer flyttet til Assens i slutningen af 1600-tallet og begyndelsen af 1700-tallet. Ved indflytningen til byen har de, som så mange andre tilflyttere, fået påhæftet navnet på det sted, hvorfra de kom, d.v.s. Østerbye.

Ved studier af den ældste del af familien skal man endvidere være opmærksom på, at det ikke var usædvanligt, at en mand "overtog" hustruens efternavn.

Den ældste kendte Østerbye i Assens er **Hans Pedersen Østerbye**² (ca. 1660-1722). Han var gift 1° med **Sophie Hansdatter Aalborg**³, som blev født i Vejlby præstegård og døbt den 16. august 1668. Hun blev begravet den 13. november 1708 i Assens. Derefter blev han gift 2° med **Maren Hansdatter**, som døde i april 1737. Han døde selv i januar 1722. Han fik borger-skab som avlsbruger i Assens den 9. november 1691. I hans borgerbrev er angivet, at han kom fra Aborg i Gamtofte sogn. Dette bestyrker antagelsen om Østerbye-navnets oprindelse, idet Aborg kun ligger et par km fra Østerbyegård, hvor jeg antager slægten stammer fra. Jeg ved ikke, hvor han boede i Assens.

I modsætning til de fleste andre, som flyttede fra landet ind til byen, kunne Hans Pedersen Østerbye imidlertid etablere sig som avlsbruger, og ikke som andre starte i de lavest rangerende klasser (arbejder eller daglejer). Dette tyder på, at han stammede fra et højere socialt lag. Han eller hans forældre kunne være selvejende bønder i 1600-tallet⁴.

Navnet Hans Peter, som har været meget brugt i Østerbye-familien, kan givetvis føres tilbage til Hans Pedersen Østerbye.

Sammen med Sophie Hansdatter fik han børnene:

Anna Hansdatter Østerbye (1692-92). Født primo 1692. Formentlig det barn, som Hans Pedersen mistede i 1692.

Anna Hansdatter Østerbye (1692-1725). Født ultimo 1692. Hun er omtalt i skiftet efter Hans Pedersen Østerbye i 1722.

Peder Hansen Østerbye (1695-95). Formentlig det barn, som Hans Pedersen mistede i 1695.

¹ Navnet er brugt i de ældste folketællinger for Holevad sogn.

² Hans far var Peder Hansen, som var bonde i Aborg (Klug).

³ Hun var datter af sognepræst i Vejlby i Vends herred Hans Hansen Aalborg (1609-85) og Anna Nielsdatter Stenløse (omk. 1635-1686).

⁴ Måske kan hans slægt føres tilbage til Hans Hansen Fynbo († 1596), som tjente ædel og velbyrdige Rikard Berg i Østerbyegård i 33 år. Østerbyegård i Holevad sogn omtales som en hovedgård frem til 1674, hvor den blev mageskiftet fra Claus Daa til Anne Gyldenstjerne (enke efter Jørgen Brahe). Senere var den en almindelig bondegård.

Hans Hansen Østerbye (1697-1745). Se nedenfor.

Anna Catarina Hansdatter Østerbye (1699-1700).

Anna Catarina Hansdatter Østerbye (1701-85). Hun er omtalt i skiftet efter faderen i 1722. Hun er nævnt som fadder 1727/29 og giftede sig omkring 1730 med Niels Nielsen Nordby (Naarbye) i Assens.

Christantze Hansdatter Østerbye (1705-1710/12). Hun døde enten 1710 eller 1712.

Sammen med Maren Hansdatter fik han børnene:

Peder Hansen Østerbye (1712 – inden 1717).

Hans Hansen Østerbye⁵ (1715-96). Han blev betegnet som daglejer (1739) og senere som sømand. I 1739 giftede han sig med **Karen Hansdatter** (o. 1710-1800). **Gjertrud Marie Hansdatter Østerbye**, som i 1768 giftede sig med **Andreas Jørgensen**, var antagelig deres datter.

Peder Hansen Østerbye (1717 – inden 1722).

Jørgen Hansen Østerbye (1720 -). Han er nævnt i skiftet efter faderen i 1722 og var senere skræddersvend i Assens. Han er nævnt som fadder i Assens 1746.

Efter hans død blev der afholdt skifte mellem enken og børnene af første ægteskab, nemlig Hans, Anne og Anne Cathrine, samt børnene af andet ægteskab, Jørgen og Hans (den yngre). Som formynder for børnene af første ægteskab blev antaget deres morbror hr. Niels Hansen, sognepræst til Balslev, mens Niels Nielsen Turup fra Assens var formynder for børnene af andet ægteskab.

Den gård, som afdøde efterlod sig, blev med tilhørende lader og udhuse takseret til 120 rd. Gårdens besætning bestod af 7 får, 1 vædder, 2 sorte køer og en sort hest. Til gården hørte 3 stykker ejendomsjord i bymarken, hvori der var sået 2 tdr. rug. Boets samlede værdi blev opgjort til 185 rd, 5 mark og 6 skilling, men indbragte ved en efterfølgende auktion 254 rd. 3 mark og 6 skilling. Imidlertid gjorde hr. Oluf Jørgensen Bang i Assens på sin faster Maren Hansdatters vegne krav på 57 rd og 5 mark med påløbende renter, mens den ældste søn Hans og hans helsøskende gjorde krav på den arv, som var blevet dem tillagt ved skiftet efter deres mor i 1708. Desuden var der en del gæld til forskellige borgere i Assens, og det endelige resultat viste, at der til deling samtlige arvinger imellem kun kunne blive 50 rd. og 9 skilling⁶.

Hans Hansen Østerbye (1696-1745) fik borgerbrev som avlsbruger i Assens den 31. maj 1726. Han var tillige vognmand i Assens. I 1737 købte han Damgade 14 af Anders Olsen Skomagers enke Anne Sophie Christoffersdatter Dam⁷. Ejendommen lå meget centralt og lidt syd for torvet (Østergade) med have helt ned til havnen. I ejendommens bagbygninger lå der

⁵ Hans Pedersen Østerbye var gift to gange – begge gange med en Hansdatter. Da to bedstefædre efter navneskikken skulle have opkaldt et barn efter sig, er der intet usædvanligt i, at der i hvert kuld børn blev navngivet sønner med navnet Hans.

⁶ Assens skifteprotokol II, folio 282 ff.

⁷ Damgade 14 var i 1652 ejet af Poul Jørgensen (nævnt 1661). Han solgte ejendommen i 1674 til Oluf Jørgensen Skomager, hvis søn Andreas Olsen havde overtaget ejendommen i 1726, hvor han lavede en pantsætning. Han døde inden 1730, hvor hans enke Anne Sophie Christoffersdatter pantsatte gården.

stalde⁸, og noget tyder på, at postillonerne har opstaldet deres heste her. Hans var iøvrigt gift med **Anne Kirstine Bertelsdatter** (o. 1700 - 1781), og efter hans død i 1745 drev hun forretningen videre alene i en 10-årig periode.

Her ses vestsiden af Damgade med en række af de lige husnumre. På hjørnet ligger Landmandshotellet i nr 12 (dobbelthus). Derefter følger nr. 14, som tilhørte familien Østerbye i en årrække. Huset var oprindeligt et gavlhuis med en port ind til ejendommens bagbygninger.

Hans og Anne Kirstine fik børnene:

Sophie Kristine Hansdatter Østerbye (1727 - 73). Se nedenfor.

Bertel Hansen Østerbye (1729-30).

Hans Hansen Østerbye (1731-66). Han kom tidligt til København, hvor han drev en større vognmandsforretning fra adressen Vimmelskaftet No. 23. Han boede selv i Skindergade. Da han døde i 1766 efterlod han sig bl.a. 9 heste og 4 kareter samt en del andre vogne. Hans enke forsøgte at drive forretningen videre, men efter et par års forløb afstod hun den til Bertel Hansen Østerbye.

Bertel Hansen Østerbye (1735 - 1814). Se nedenfor.

Niels Hansen Østerbye (1740-79). Han var gørtler i Assens og blev i 1763 gift med **Nicoline Nicolajsdatter** (o. 1730-96). De fik børnene: **Anne Kirstine** (1765), **Hans** og **Nicolaj** (tvillinger, født 1766; begge døde tidligt), **Hans Nicolaj** (1768-68), **Hans Nicolaj** (1769-72), **Inger Marie** (1772) og **Zinder Sophie** (1778).

⁸ Gårdmiljøet er fotograferet af Hugo Matthiesen i 1916.

Hans Hansen Østerbye omkom under en rejse fra Fåborg til Assens i februar 1745, og han blev begravet i Hårby. Hændelsen er beskrevet i KB Hårby: ”Kyndelmisse (2/2) blev begravet en Vognmand af Assens navnlig Hans Hansen Østerbye Anno Ætat 49, som ved en ulykkelig Hændelse paa en Reise imellem Assens og Faaborg på Strandby Mark da han vilde paa Veien, og ville stige paa sin Vogn men faldt ned mellem Hesten og Vognen, da han derved af Hestens slag ... såsom det var barfrost, derved at Vognen gik over ham og døde paa Stedet.”

Skifteforretningen efter ham blev afholdt med nogen forsinkelse den 1. marts, idet byfoged Selmer var død kort før Hans Hansen Østerbye. Skiftet blev afholdt mellem enken og børnene Hans, 14 år, Bertel, 10 år, Niels, 5 år og Sophie Kirstine, 18 år gl. Som lavværge for enken mødte Sr. Jørgen Madsen Kierumgaard, mens Niels Nielsen fra Assens, som var gift med en søster til den afdøde, var værge for de umyndige børn, hvorfor han havde ”at se paa ders beste og Gafn”.

Selve Hans Hansen Østerbyes gård bestod af følgende: 1 kammer til gaden, hvori der var indlogeret fremmede, mellemstuen, vinterstuen, køkkenet, bryggerset, rytterkammeret⁹ og kammeret ud til gården. Endvidere var der en stald og en lo, mens gårdens jorder var 2 agre på Stejlebjerg skift, som stod til 3 tdr. 4 skpr. samt 1 ager på Tranbjergs kær, som stod til 6 skpr., hvoraf der årligt til kirken skulle svares 11 fjerding byg.

Af gårdens indbo kan nævnes: I mellemstuen: 1 gammelt aflangt rundt bord og en gammel bæk, i vinterstuen: 1 gammelt firkantet bord, 1 lille bæk, 1 lille stol med hynde, 1 gammel stol, 1 lille skammel og 1 sengested med dertil hørende sengetøj, i køkkenet: 1 slagbæk med sengetøj i, 1 par gamle støvler og forskellige køkkenredskaber, i bryggerset: 1 bryggerkedel på 1½ fjerding rum, i rytterkammeret: 1 sengested med tilbehør og 1 kurvestol samt i kammeret til gården: 1 lille rundt bord, 1 stor egetræskiste, 1 egetræsskab og 1 gammel egetræskiste, hvilken sidstnævnte ting indeholdt forskelligt tøj. På loftet fandtes bl.a. 6 skpr. rug, 1 gammel sadel med bidsel, 1 lille stige, 1 skærekiste med kniv, 1 plov med tilbehør, 1 gammel harve og 2 høleer, i kælderen stod 2 tønder, og i gården var der en beslagen vogn med tilbehør. Gårdens besætning bestod af 1 brun hest, 7 år, 1 rød hest, 12 år, 1 sorthjelmet ko, 1 sorthjelmet kvie, 1 sorthjelmet kalv, 4 får, 1 vædder og 1 gris.

Boets samlede værdi blev opgjort til 338 rd. 2 mark og 4 skilling, og efter at man var nået så langt, blev skifteforretningen udsat til den 13. december s.å., da man atter mødtes og opgjorde gælden, som beløb sig til 161 rd. Der blev herefter til deling arvingerne imellem 177 rd¹⁰.

Anne Kirstine Bertelsdatter døde som nævnt i 1781, hvor hun boede hos sønnen Bertel. Alt hvad hun efterlod sig var noget sengetøj samt en egetræskiste, som indeholdt hendes garderobe, nemlig ”1 Stoffes Skørt, 3 Mk., 1 Sartzes Skørt, 4 Mk., 1 gammel sort Stoffes Kaabe med 2 Sølvhager, 1 Rdlr. og 2 Mk., 1 gammel sort Trøje, 8 Sk., 1 sorttribet Stoffes Trøje, 1 brun Stoffes Trøje, 1 Mk 4 Sk., 1 sortspættet Cattuns Trøje, 1 hvid Cannifasses Trøje, 8 Sk., 1 sort Damaskes Kyse, 1 Mk. 8 Sk., 1 sort Hue og 2 Cattuns Huer, 12 Sk., 1 hvidt Hørlærreds For-

⁹ Dette indikerer, at Hans Østerbye måske havde indkvarteret soldater. I det meste af 1700-tallet lå der ryttersoldater i Assens, og soldaterne var normalt indkvarteret rundt omkring i byen.

¹⁰ Assens skifteprotokol III, folio 134.

klæde og 1 Kramlærreds Forklæde, 1 blaaternet Forklæde, 1 gammelt Tørklæde og 1 Par Halværmer, 1 Hat, 13 Alen Blaarlærred, 2 Sække”.

Disse effekter blev vurderet til 18 rd. 4 mk. og 6 skilling, men afdødes søn Bertel Hansen Østerbye fremlagde nu følgende regning fra begravelsen:

”Reigning! Over det som til min salig Moders Begravelse er medgaet –			
for en Ligkiste	8 Rdlr	2 Mark	4 Skill.
Til Kaffebrønnen	1 Rdlr	1 Mark	8 Skill.
Knappenaale			6 Skill.
Karton til at klæde hende udi	2 Rdlr		
Sorte Baand		1 Mark	
Bendler			4 Skill.
Til Papiir			2 Skill.
Hvidt Brød		4 Mark	
3 Flasker gl. Viin a 1 Mark og 4 Skill. er		3 Mark	12 Skill.
2 Flasker Mjød a 10 Skill.		1 Mark	4 Skill.
4½ Pund Melis a 26 Skill. er		3 Mark	12 Skill.
4 Pund Lyst a 30 Skill. er	1 Rdlr	1 Mark	8 Skill.
Til Sr. Broeholm	2 Rdlr	2 Mark	
Til Hassel	1 Rdlr	3 Mark	
Til Trewen	1 Rdlr	4 Mark	
Til Hr. Ramus	1 Rdlr	2 Mark	
Til Hr. Meelbye ¹¹		4 Mark	
Til Lars Skiøtte	<u>2 Rdlr</u>		
Summa	25 Rdlr	2 Mark	5 Skill.

„Og da heraf ses, at det vurderede Gods ikke er tilstrækkeligt til Begravelsen, saa siden det var den salig afdødes Willie at samme ikke maatte sættes til Auction ville hand (Bertel Hansen Østerbye) for den satte Taxt modtage samme og for det øvrige manglende samt hvad denne Forretning maatte koste i Mindelighed see at faae betalt af hendes Arvinger og derfor holde Skifteforvalteren uden al Ansvar og Tiltale for hvad af denne Forretning maatte flyde. Efter denne Begiæring og Løfte blev det registrerede Gods Sr. Østerbye til frie Raadighed overdraget og Forretningen derpaa sluttet”.

Hans Pedersen Østerbyes datter **Anna Catarine Hansdatter Østerbye** giftede sig i 1731 med **Niels Nielsen Nordby** (Naarbye)¹², som samme år var blevet enkemand. I 1730 var han hjælper for tolderen Morslet. Niels Nielsen blev betegnet den ældre. Han havde en lillebror, som bar det samme navn, og som blev kaldt den yngre. Sidstnævnte boede Østergade nr. 1, og blev også kaldt Niels Nielsen på Hjørnet. De fik børnene: **Apelone** (1732-37), **Hans Nielsen Nordby**¹³ (1735 – efter 1801), **Margrethe Chatharina** (1737), **Sophie** (1740), **Apelone**¹⁴

¹¹ Broeholm var bedemand, Hassel kordegn, Treven organist, Ramus sognepræst og Meelbye kapellan i Assens.

¹² Niels Nielsen Nordby var søn af Niels Nielsen og Apelone Rasmusdatter, som boede i Nordby i Kærums sogn. Faderen døde i 1690. Hans yngste barn blev født efter faderens død og fik derfor navnet Niels efter faderen!

Begge sønnerne flyttede til Assens.

¹³ Han blev senere snedker i Assens.

¹⁴ Hun blev gift med felbereder Albert Andreasen i 1774 og efter hans død med felbereder Peder Hansen.

(1742 – efter 1801) og **Anna Christente** (1744). De to søskende Østerbye havde et meget tæt forhold til hinanden og var altid faddere for hinandens børn. Det tætte forhold gjalt også lillebroderen, og der var muligvis et familieforhold mellem Ane Kirstine Bertelsdatter og Niels Nielsen d.y's hustru Dorte Woller.

Rasmus Nielsen Hynderup¹⁵ (1731-73), der kom til Assens som postillon, har nok opstaldet sine heste hos familien Østerbye og fået øje på Hans Hansen Østerbyes datter **Sophie Kristine** (1730-73). Han blev gift med hende i 1756 og overtog såvel ejendom som vognmandsforretning¹⁶. Ved overdragelsen betingede svigermoderen Anne Kirstine Bertelsdatter sig, at hun kunne nyde ophold i gården resten af sine dage. Samtidig fik han borgerbrev i Assens som avlsbruger. I 1761 og 1771 betegnes han som vognmand og sidste år har han taget navn efter konen (Rasmus Østerbye). Rasmus Nielsen havde kontrakt med General Post Amtet om befordringen af post mellem Assens og Odense. I 1764 købte han af Odense Hospital en gård i Kærum på hartkorn 3-1-1-1 for 450 rd.¹⁷

Rasmus Nielsen og Sophie Kristine Østerbye fik sammen børnene:

Anna Cathrine Rasmusdatter Østerbye (1757-66).

Anna Kirstine Rasmusdatter Østerbye (1759 - efter 1807). Hun blev gift 1° 1781 i Assens med **Jørgen Christian Rann**, som var enkemand og skipper, og 2° i 1789 med **Ulrich Frederik Schmauch** (omk 1733 - efter 1801), som var gartner på Frederiksgave. Ved FT 1801 havde de 2 børn: **Engelke Charlotte** (7 år) og **Fridericke Elisabeth** (5 år).

Hans Rasmussen Østerbye (1760 -). Han blev udlært som skomager i 1780. Ellers ukendt skæbne.

Niels Rasmussen Østerbye (1763-1800). Se nedenfor.

Anders Rasmussen Østerbye (1767-1806). Se nedenfor.

Boet efter de to ægtefæller var stort, og hver af drengene arvede 222 rd, mens pigen fik det halve (efter sædvane), nemlig 111 rd. Børnenes bedstefar **Niels Andersen** (o. 1707-1780) fra Gelsted deltog i skiftet, men han frasagde sig hvervet som formynder for børnene p.g.a. alder og dårligt helbred. Deres morbror Bertel Østerbye blev i stedet deres værge.

Niels Andersen døde i Gelsted i begyndelsen af 1780. Han var særdeles velhavende og lå inde med 273 rd. i rede penge – det største pengebeløb, som til dato er fundet hos en fæster på Vestfyn! Hertil kom, at han havde lånt 1.600 rd. ud til selvejende bønder i området omkring Gelsted. Fra boet blev der udloddet næsten 2.200 rd, hvoraf enken Karen Hansdatter fik det halve. Rasmus Nielsen var født uden for ægteskab, men Niels Andersen havde allerede i 1750 lyst ham i kuld og køn, så børnene i Assens arvede tilsammen næsten 1.100 rd. fra boet. (Broderlod 281 rd. og søsterlod 140 rd).

¹⁵ Han var uægte søn af Niels Andersen i Gelsted. Moderens navn kendes ikke. Han blev lyst i køn og kuld af faderen i 1750 ved Vends Herreds Ting (gentaget 1765). Rasmus Nielsen døde imidlertid før faderen, men hans 4 børn arvede i alt 1000 rd fra Niels Andersen i 1780. Niels Andersen var særdeles velhavende og efterlod over 2.000 rd til enken og Rasmus Nielsens børn. Rasmus Nielsen må med andre ord have været den eneste overlevende arving efter ham. (Se skifte i Erholm skifteprotokol).

¹⁶ Ifølge Skøde- og panteprotokollen overtog han ejendommen i november 1756.

¹⁷ Kronens skøder 22/6 1764.

Bertel Østerbye rejste til København omkring 1760 og hjalp formentlig broderen Hans i dennes vognmandsforretning. Efter broderens død overtog han forretningen i 1768, hvor han fik borgerbrev som hyrekusk. Samme år giftede han sig med **Christiane Jacobi Arnsteen**. Hun var datter af arbejdsmand Johann Jürgen Arnsteen og Inger Martinsdatter og blev født den 25. maj 1740 i København og døbt i Frederiks tyske kirke den 29. maj s.å. De boede i de følgende år i Skindergade, som sogner til Helligåndskirken. Her blev de første 3 børn døbt i perioden 1769-74. Hans bysbarn og omgangsven højesteretsadvokat Uldall, som var fadder til nogle af børnene, førte sagen for dronning Caroline Mathilde og Struensee, og det var vistnok Bertel Hansen Østerbye, der den 28. april 1772 kørte Struensee til retterstedet.

Efter Rasmus Niensens og Sophie Kristines død i 1773 kom han i 1776 tilbage til Assens og overtog ejendom og forretning i Damgade 14. Han fik borgerbrev som avlsbruger i 1776. Han var tillige postholder og vognmand.

Den 11. januar 1780 købte han af Søren Andersen nogle frie købstadsjorder beliggende på Assens bys marker, nemlig ”2 Ager paa Stejlebjergs Mark, 1 Stykke Capellanjord, 1 Ager paa Brunbjergs Mark, i alt et Areal af 4 Tdr. og 4 Skpr. Land” for en købesum af 360 rd.

Bagsiden af Damgade 14 med stalde og bagbygninger.

Den 10. december 1783 købte han igen jord i Assens. I 1789 lånte han 200 sldlr. af gårdmand Niels Jørgensen i Wolbro, mod at denne fik pant i hans jord på Stejlebjerg mark. I 1791 lånte han igen penge, denne gang 150 rd. af husmand Lambert Nielsen Skrædder i Emtekær under

grevskabet Wedelsborg, og den 11. juni 1792 udstedte han et skyldbrev til gårdmand Mads Jørgensen i Mygind i Hølevad sogn på 199 rd. Alt i alt ser det dog ud til, at Bertel Hansen Østerbye var ret velhavende.

Bertel og Christiane havde børnene:

Inger Kirstine Østerbye (1769-1851). Hun blev i 1789 gift med feldbereder **Johan Pedersen Hansen** (1760-1841) i Assens. Han drev garveri i Korsgade 14. De fik sammen børnene: **Christiane** (1790), **Hans Peter** (1795), **Bertel** (1797), **Johan Jürgen** (1802), **Peder Bondesen** (1804), **Marie Magdalene** (1806-08), **Sofie Fridericke** (1809) og **Frands Dumunt** (1812).

Sofie Magdalene Østerbye (1771 – o. 1842). Hun giftede sig i 1799 med murermester **Johan Wilhelm Evert**. Ved FT 1801 boede de i Skt. Annæ Vester kvarter i København og havde ingen børn.

Hans Christian Østerbye (1774 -).

Marie Cathrina Bertelsdatter Østerbye (1776-1836). Hun giftede sig med **Francois Piere Michel Bessiere Dumont** (1773-1857), som drev blomsterforretning i København. De fik datteren **Veronique Francoise Dumont** (1803-36).

Sara Bertelsdatter Østerbye (1777 – ind. 1834). Hun giftede sig i 1800 med bagersvend **Ole Bolt** og de fik i de følgende år børnene: **Johan Friederik** (1800), **Christiane Jacobi** (1803), **Marie Cathrine Bartholine** (1805-07), **Marie Cathrine Bartholine** (1807), **Hans Christian** (1809) og **Birgitte Sissilia** (1810). I 1803 overtog Ole Bolt Damgade 14 efter svigerfaderen. I 1810 solgte han ejendommen videre til bager Jacob Fentz for 2000 rd, og familien flyttede til København, hvor han var bagermester i Adelgade No 180. Her fik de børnene **Peter Michael Franciscus** (1815), **Sara Sophie Kirstine** (1819) og **Abraham Kall** (1821).

Johan Jørgen Østerbye (1781-85). Han døde 4½ år gl. af børnekopper.

I 1783 beskrives Damgade 14 som et 12 fag 2 etage og 6 fag 1 etage stuehus med en grund på 4.044 alen².

I 1785 oplevede Assens en voldsom epidemi af børnekopper. Mange børn døde i løbet af efteråret, herunder Bertel Østerbyes barn og et af Poul Bolts børn (se efterfølgende).

I 1803 solgte Bertel Østerbye Damgade 14 med tilhørende ladehuse, gårde og 2 ”hauger” samt en ager på Stejlebjerg mark til svigersønnen Ole Bolt for 698 rd. I handelen indgik også et komplet brændevinsredskab af 2 tønders rum med tilhørende hat, låg, piber og svaletønde. Desuden skulle Bertel Østerbye og hustru have ”frie Vaaning og Beboelse i Gaardens Værelser, saalænge vi begge lever, saa og den fornødne Varme i Stuen eller Stuerne, alt paa hvad Sted vi selv lyster til vores Nytte og Brug efter vores eget godt befindende”.

Ægteparret Bertel og Christiane Østerbye flyttede til København i 1810, samtidig med at datteren og svigersønnen Sara og Ole Bolt flyttede til København. Bertel og Christiane boede på Amagertorv til hun døde i 1811, hvorefter han flyttede hen til sønnen i Adelgade. Her døde han i 1814.

Niels Rasmussen Østerbye (1763-1800) blev gift 1° i 1790 med **Anna Maria Hansdatter Knudsen**. Hun døde i november 1791, og i 1792 giftede han sig 2° med **Kirsten Jørgensdatter**. Han var garver og ejede ejendommen Østergade 32 til 1795, hvor han solgte den for 640 rd. Der er tale om en mindre ejendom. Han lavede mesterstykke som feldbereder i 1790 og fik borgerskab som samme i 1791.

Med Anna Marie Hansdatter fik han sønnen:

Hans Knudsen Østerbye (1791-96).

Med Kirsten Jørgensdatter fik han børnene:

Anna Maria Østerbye (1793 – efter 1845). Hun giftede sig i 1818 i Kerte med **Ulrik Lauritzen** på Billeskov. Ved FT 1845 boede de i Taps sogn, hvor han var pensioneret skovfoged.

Jørgen Nielsen Østerbye (1796-1847). Han voksede op hos morbroderen slagter Anders Jørgensen i Assens. Han blev udlært bager og nedsatte sig som bagermester (hvedebrødsbager) i Vestergade 82 i Odense, hvor han drev en stor forretning. Han var eligeret borger i Odense i en årrække. I 1822 giftede han sig med **Mette Marie Rasch** (1792-1858) fra Kerteminde¹⁸. De fik 9 børn, deriblandt **Elisabeth Marie Cathrine** (Lise)(se nedenfor). En anden datter var **Rasmussine** (Sine), som blev institutbestyrerinde i Assens.

Rasmus Østerbye (1798-98).

Anders Rasmussen Østerbye (1767-1806) blev udlært bager og drev forretning i Strandgade 16. Denne ejendom, som ligger på en stor grund tæt ved havnen, består af flere bygninger. Anders købte ejendommen i 1793 for 720 rd. I 1783 bestod ejendommen af et 22 fag 1 etages stuehus og 9 fag ladehus på en grund på 2.339 alen². I 1796 var der gæstgiveri her, idet Anders dette år blev betegnet værtshusholder. Anders blev i 1793 gift med **Anna Dorthea Cathrina Glørfeldt** (1766-1814). Efter hans død i 1806 fik hun lov at hensidde i uskiftet bo. Boet blev imidlertid gjort op, da hun i 1809 ønskede at indgå nyt ægteskab. Der blev dog ingen arv til børnene.

Anders Rasmussen Østerbye og Anne Dorthea Glørfeldt fik 11 børn:

Rasmine Sophie Østerbye (1794-efter 1870) blev gift i 1815 med **Niels Hansen Storm** (1786-1850). Han overtog faderens skomageri omkring 1815 og drev det videre til 1850 på adressen Østergade 41. De fik børnene: **Hans Nielsen** (1816-35), **Anders** (1818), **Ane Dorthea Cathrine** (1821), **Ane** (1823), **Johan Jacob** (1826), **Abigael** (1829), **Morten** (1832), og **Hans Nielsen** (1837).

Johan Jacob og **Abigael Fridericha** (tvillinger) døde efter få uger i 1795.

¹⁸ Jeg er i besiddelse af en bryllupsske fra deres bryllup.

Johan Jacob Østerbye (1796-1862)¹⁹. Han rejste 1815 til Nyborg, hvor han blev fuldmægtig på postkontoret. 1821 blev han bagermester og kort efter eligeret borger i Nyborg. 1821 giftede han sig med **Ane Johanne Beck** (1795-1875) fra Nyborg. De fik sammen børnene: **Maren Dorthea Kathrine** (1822), **Jens Andreas** (1824), **Marie Wilhelmine Frederikke** (1826), **Christian Carl Balthasar** (1828), **Frants Kristoffer** (1832) og **Waldemar** (1834).

Hans Peter Østerbye (1798-1863). Se nedenfor.

Thomas blev født 1799 og døde året efter.

Abigael Thomasine Østerbye (1800-89). Hun giftede sig med dyrlæge **Anders Madsen** (1786-1863), og de var bosat resten af livet på Frederiksgave. De fik børnene: **Mads** (1822), **Anders Christian** (1823-24), **Engelke Caroline** (1825) og **Anders Christian** (1827)²⁰.

Lars Friderich Østerbye (1802-87). Han blev udlært som bager og boede i Assens. Omkring 1830 flyttede han til Brylle v. Tommerup, hvor han ernærede sig som snedker og tømrer. Han blev i 1833 gift med **Ane Margrethe Samuelsdatter** (1813-87). De havde sønnen **Anders** (1832-91).

Anna Cathrina Østerbye (1804-80). Hun blev gift med feldbereder **Hans Peter Hansen** (søn af Johan Pedersen Hansen og Inger Kirstine Bertelsdatter Østerbye). De havde flere børn.

Rasmus Andreas Østerbye (1805-89). Han blev bagermester i Kongegade i Nyborg. Han giftede sig med **Mette Cathrine Jensen**. De fik børnene: **Jacob** (1831), **Anders** (1833), **Jens Peter** (1835), **Andreas** (1837), **Christian** (1839), **Dorthea** (1841) og **Carl Frederik** (1848).

Anders Østerbye (1807-1815). Han blev født efter faderens død og døde tidligt.

Efter Anders' død i 1806 giftede Anne Dorthea Glørfeldt sig 2° i 1809 med bagersvend **Hans Henrich Pedersen** af Baagøe, og de drev sammen forretningen videre. De fik sønnen:

Peder Hansen Pedersen (1811-71). Han blev senere tobaksfabrikant i København, hvor han var gift 1° med **Jørgine Adamine Petersen** (1815-50) og 2° med **Elisa Caroline Charlotte Boeck** (1827-1904), begge af København.

Anne Dorthea døde imidlertid i 1814 og samme år giftede Hans Pedersen sig 2° med Karen Glørfeldt (1790-1821). Hun var datter af Nicolai Glørfeldt og kusine til Anne Dorthea. Hans Pedersen og Karen Glørfeldt fik sammen børnene: Ane Dorthea Margrethe (1815), Nicoline Frederikke (1817-36) og Nicolai (1819). Alle tre børn døde som unge.

Hans Henrich Pedersen gik fallit i 1822. Han havde lånt store midler, og kun et par af kreditorerne fik dækning for deres tilgodehavender. Ejendommen Strandgade 16 overgik til en af kreditorerne, som kort efter solgte til Rasmus Wilhelmsen, som fortsatte gæstgiveriet (Damms Hotel i 1920'erne – senere Marcussens Hotel).

¹⁹ Han noterede en række familiedata i en lille erindringsbog, som sønnen og sønnesønnen fortsatte. Kopi haves.

²⁰ Alle børnene blev døbt **Andersen**, men de brugte senere i livet efternavnet **Madsen**!

Familien Glørfeldt.

Ved Brømsebrofreden i 1645 sikrede Sverige sig ret til at fremføre post gennem Danmark til de svenske besiddelser omkring Hamborg²¹. Ansvar for postbefordringen gennem Danmark blev overladt til en svensk postmester i Helsingør, og han etablerede en svensk postillon i Assens, som fik ansvaret for postbefordringen mellem Årøsund og Nyborg/Korsør.

Som efterfølger for postillonen Jens Mulvad, som døde i 1728, blev udpeget **Thomas Glørfeldt**²² (1705-63). I 1736 giftede **Thomas Glørfelt** sig med **Dorthe Nielsdatter** (1717-61), som var datter af musikanter i Assens **Niels Elias Pedersen** (død 1745). I de følgende år fik de børnene:

Marie Glørfeldt (1736-1800). Hun blev i 1760 gift med **Jens Lassen Ostfeldt**, som var værtshusmand og brandinspektør i Assens.

Isach Glørfeldt (1738-38).

Johan Jacob Glørfeldt (1740-1810). Se nedenfor.

Isach Glørfeldt (1742-1803). Han giftede sig i 1772 med **Frederikke Ferslew**, datter af borgmester i Helsingør Matthias Ferslew. Han blev postkommissær, senere svensk generalkonsul i Helsingør.

Karen Glørfeldt (1745-1812). Hun giftede sig i 1789 med **Casper Frederik Junghans**, søn af godsinspektør, senere borgmester i Kolding Hans Junghans. Han var cand. theol. og lærer forskellige steder, inden han blev sognepræst i Anst og Gjesten.

Grete Catharina Glørfeldt (1748 -). Hun levede 1760.

Dødfødt søn (1750).

Abraham Glørfeldt (1751 - ca. 1790). Han rejste i sin ungdom til Amsterdam, hvor han først var i apotekerlære, men senere studerede medicin. Dr. med. i Franeker 1787.

Samuel Glørfeldt (1754-54).

Nicolai Glørfeldt (1756-1817). Han blev i 1784 gift med **Pernille Margrethe Mortensdatter**. Han var værtshusholder, brandinspektør, forligskommissær og eligeret borger i Assens²³.

Inden 1748 boede de svenske postilloner til leje rundt omkring i Assens. Før Thomas Glørfeldt købte ejendommen i Ladegårdsgade boede han således til leje hos sognepræsten Ludvig Bertelsen i Adelgade 20. I 1748 solgte Jacob Jensen til "velædle Postmester Sr." Thomas Glørfeldt sin gård i Laargade norden side, Christopher Rebslagers gaard østen og Sørren Andersens Gaard vesten (Ladegårdsgade 21)²⁴. I 1783, d.v.s. nogen år senere var ejendommen på 11 fag 2 etages stuehus, 13 fag 1 etage stuehus, 10 fag ladehus med et grundareal på 4.671 alen².

²¹ Se notatet om De svenske postmestre i Assens.

²² Han var søn af købmand og vinhandler i Malmø Isac Glørfeldt (1669-1722).

²³ Nicolaj Glørfeldt købte i 1784 Strandgade 3 i Assens af søsteren, som da var enke efter Jens Ostfeldt. Ejendommen, som var en af de største i Assens, blev i 1849 købt af Clemmen Andersen Østerbye, som herfra drev bageri og værtshus.

²⁴ Assens Skøde- og panteprotokol nr. 2 fol. 255.

Økonomisk set havde Thomas Glørfeldt store problemer med at få det hel til at løbe rundt, og ved hans død i 1760 fragik arvingerne da også arv og gæld.

Efter Thomas Glørfeldts død overtog sønnen **Johan Jacob Glørfeldt** (1740-1810) stillingen som svensk postillon. I hans tid blev postbefordringen udvidet, og han havde ikke de samme økonomiske problemer som faderen. Da han var svensk undersåt, blev der ikke afholdt skifte efter ham, men da enken døde nogle år senere, var hun særdeles holden²⁵, og man må derfor antage, at Jacob Glørfeldt havde et pænt udbytte af jobbet.

At Jacob Glørfeldt havde en pæn position i byen, ses også af, at han i 1762 giftede sig med præstedatteren **Abigael Winther** (1739-1827), hvis slægt kan føres langt tilbage (Winther, Thestrup og flere adelsslægter Mule, Kotte m.fl.).

I de følgende år fik de børnene:

Dorthe Cathrina Glørfeldt (1763-65).

Laurs Winther Glørfeldt (1764-65).

Anna Dorthea Catharina Glørfeldt (1766-1814). Se ovenfor.

Laurs Winther Glørfeldt (1768-72).

Thomas Glørfeldt (1770-78).

Isaacbine Fredericha Lovisa Glørfeldt (1772-1842). Hun blev gift med **Johan Henrik Behrens**, som var tjener på Wedelsborg.

Lars Glørfeldt (1774-1781).

Peder Glørfeldt (1775-76).

Mette Cathrine Glørfeldt (1777-1860). Hun blev i 1804 gift med **Balthasar Nielsen** (1780-1861), som var skolelærer i Svendborg.

Thomas Glørfeldt (1779-80).

Slagter Madsen m. fl.

Den ældst kendte i denne gren af familien er **Mads Pedersen**, som også blev kaldt Mads Slagter. Han ejede Damgade 5 i 1682. I 1683 befalede magistraten Mads Slagter hver uge at slagte en okse ”hvorpå ham skal Takst leveres, hvor meget han for Pengene skal sælge”. Med andre ord ville man kontrollere hans priser, bl.a. fordi han skulle svare afgift heraf. Han døde og blev begravet i august 1714. Han var gift med **Kirsten Ebbesdatter**²⁶, som blev begravet i april 1713. De havde børnene:

Anna Madsdatter (1682-1683).

Peder Madsen (1683-83).

²⁵ I hendes bo lå der skatlammerbeviser for 3.900 rd. Gælden var lille, så arvingerne fik udbetalt næsten 3.400 rd i alt.

²⁶ Hun er nævnt som fadder 1681 (Kirsten). Hendes fulde navn fremgår af skiftet efter hende 28/12 1714.

Ebbe Madsen (1685 – ind 1771). Han var slagter i Assens. Gift med Maren Rasmusdatter (o. 1671 – 1771).

Peder Madsen (1687 -). Også slagter i Assens.

Jacob Madsen (1689-89).

Jacob Madsen (1690-).

Niels Madsen (1690-1766). Se nedenfor.

Niels Madsen (1690-1766) blev trolovet med **Birthe Laursdatter** 1718 i Gamtofte. Hun stammede fra Lundager i Gamtofte sogn og døde i marts 1744 i Assens. Han drev forretning fra Ladegårdsgade 8, som han ejede 1737-61 m.fl. år. De havde børnene:

Mads Nielsen (1721-89). Se nedenfor.

Laurits Nielsen (1722-22).

Maren Nielsdatter (1724-25).

Laurits Nielsen (1726 -)

Peder Nielsen (1728-30).

Niels Nielsen (1730 – eft 1753).

Kirsten Nielsdatter (1731 – ind 1744)

Ladegårdsgade set mod Ramsherred. Løve ejede gadens to sidste huse (th. for damen i billedet). Hotel Postgården ses i gadens forlængelse.

Mads Nielsen (1721-89) blev 1742 gift med **Susanna Lauritzdatter** (o. 1719-98). Hun var datter af **Lauritz Clemendsen**²⁷ i Assens. Mads var slagter (Mads Slagter) og købte Ramsherred 17 før 1757. Han drev forretning herfra. Ejendommen var på 9 fag 1 etages stuehus og 8 fag ladehus, på en grund på 982 alen². Grunden gik helt ned til stranden (havnen). I 1772 er han nævnt i en fortegnelse over byens små bestillinger som stokkemand (retsvidne). De havde børnene:

Lauritz Madsen (1743-91). Han blev kaldt Lars og var slagter i Assens.

Birgitha Madsdatter Nielsen (1746-1839).

Johanne Madsdatter (1753-53).

Johanne Madsdatter (1755-62).

Birgitta Nielsen (1746-1839) giftede sig med **Poul Hansen Bolt** (o. 1741-1811), og de fik børnene:

Hans Henrik Bolt (1779-1861). Han nedsatte sig som bagermester i Fåborg, hvor han giftede sig 1° i 1807 med **Anna Margrethe Cathrine Horne** og 2° i 1819 med **Maren Henriksdatter Schrøder**.

Birgitte Bolt (1779-1805). Se nedenfor.

Johanne Kirstine Bolt (1780-85). Hun døde 5 år gl. af børnekopper.

Mads Bolt (1783-1859). Han giftede sig med **Jacobine Christensen** og nedsatte sig som gørtler i Nyborg.

Johanne Kirstine Bolt (1785-1789).

Poul Hansen Bolt var født i Holsten, men kom tidligt til Assens²⁸. Han stod i bagerlære i Assens 1762-67, lavede mesterstykke i 1776 og fik borgerbrev som bagermester 1778. Han boede og drev forretning fra adressen Østergade 12. I boet efter ham var der et brændevinsildsted med hat, låge og pibe, vurderet til 50 rd. Han må med andre ord have haft restaurationsvirksomhed i huset. Ejendommen ligger meget centralt på "torvet" i Assens²⁹. I 1797 frasolgte Poul Hansen Bolt hjørneejendommen: 4 fag mod Østergade og 7 fag mod Kirkestræde. H.P. Østerbye købte denne ejendom tilbage i 1857. Ved Poul Hansen Bolts død, overtog Clemens Andersen ejendom og forretning efter svigerfaderen.

Birgitte Bolt giftede sig i 1800 med møllersvend **Clemens Andersen** (1761-1834) og fik 5 børn med ham:

Anne Kirstine Clemens Andersen (1801-82). Se nedenfor.

Birthe Clemmensen (1803-81), som giftede sig med **Bertel Roy** (1789-1852). Han drev gørtleri i Østergade 14 til omkring 1850. Ved FT 1845 bestod familien af forældrene, 8 børn (4-20 år) og en tjenestepige.

Dødfødt pige (1804).

Dødfødt tvilling (1805).

²⁷ Laurids Clemendsen stammede fra Aborre i Gamtofte sogn. Han blev gift 1707 i Gamtofte med Johanne Hansdatter fra Lundager. De flyttede til Assens omkring 1710. Laurids Clemendsen var givetvis i familie med Clemens Andersen, som også kan føre sin slægt tilbage til Gamtofte sogn. Da sognets kirkebøger kun går tilbage til ca. 1700 kan slægtskabet imidlertid ikke fastslås med sikkerhed.

²⁸ Han var efter al sandsynlighed i familie med den øvrige og samtidige familie Bolt i Assens.

²⁹ Der er stadig bageri i denne ejendom!

Kirsten (1805-05). Tvilling.

Ved den sidste fødsel døde Birgitte i barselssengen.

Clemen Andersen kom fra Ebberup i Kærum sogn³⁰ og fik i 1801 borgerbrev som brændevinsbrænder i Assens. På dette tidspunkt blev han også betegnet som købmand. I 1821 lavede han et skifte med børnene. Heraf fremgår, at svigersønnen H.P. Østerbye skulle overtage ejendommen i Østergade 10 og udrede 400 rd. sølv (svarende til 500 rd.) til den ugifte svigerinde Birthe. Han skulle i givet fald afholde bryllup for hende, og så skulle Clemen have livsvarigt ophold hos H.P. Østerbye.

Af fadderlisterne kan man se, at Birgitte og Clemen Andersen kom sammen med gørtlerne Hans Roy³¹ (nabo) og Hans Larsen, Rasmus Brun, Christian Schwartz og barber Henningsen (nabo).

Anne Kirstine og Hans Peder Østerbye med sønnerne Clemmen og Anders o. 1834.

Clemen Andersens datter **Anne Kirstine** giftede sig i 1821 med **Hans Peter Østerbye** (1798-1863), som var udlært bager. Han overtog samtidig forretningen (med ejendom) og købte i 1857 også naboejendommen Østergade 12 (pris 1.000 rd). Året efter brød han de to huse ned og byggede en ny ejendom. Ved FT 1845 boede familien Østergade 10. H.P. Østerbye havde formentlig bevilling til at drive traktørstedet "Kildens Minde" i den nordlige udkant af Assens. Traktørstedet var opført i 1853. Efter hans død overgik bevillingen i 1864 til hans enke. Hun overdrog den senere til sønnen Clemmen, som formentlig i praksis drev restauranten på dette tidspunkt.

³⁰ Forældrene var bødker Anders Clausen og Anne Clemmensdatter.

³¹ Hans Roy var far til de omtalte Bertel og Thomas Roy.

I 1830 ejede H.P. Østerbye 0-4-2-4 tdr hartkorn af Assens Byjorder (matr. Nr. 43 a+b). Af matrikellisten fremgår, at temmelig mange af byens bedsteborgere ejede jord uden for byporten.

Anne Kirstine Clemmen Andersen og Hans Peter Østerbye (blyantstegning o. 1850)

Hans Peter Østerbye og Anne Kirstine fik 6 børn:

Clemmen Andersen Østerbye (1822-94) (se nedenfor).

Anders Christian Østerbye (1824-89). Han blev udlært bager. Ved FT 1845 var han bagersvend hos faderens fætter Jørgen Nielsen Østerbye i Odense. Her gjorde han mesters meget unge datter - Elisabeth - gravid - og først 8 år efter giftede de sig! I 1854 købte han for 4.500 rd Østergade 25 i Assens, hvor han drev bageri til 1875, hvor han solgte ejendommen. Derefter flyttede han til Odense og drev bageri og værtshus m.m.

Povl Hansen Østerbye (1827-74). Ved FT 1845 var han i lære hos tobaksspinder Johannes Knap i Ladegårdsgade. Ved FT 1850 var han soldat i København. (Se iverigt nedenfor).

Birgitte Østerbye (1829-77). Hun giftede sig i 1853 med lærer **Jens Due Andersen** (1820-63). De havde ingen børn, men flere børn i den øvrige familie blev kaldt Jens Due Andersen Østerbye (flere varianter), og efterkommere af disse har brugt familienavnet Due Østerbye.

Johan Jacob Østerbye (1831-87) (se nedenfor).

Carl Theodor Østerbye (1831-1842)

Ane Kirstine og Hans Peter Østerbye kom bl.a. sammen med (fra fadderlisterne): garver H.J. Schwartz (gift med Martine Glørfeldt, en søster til Karen Glørfeldt; eligeret borger og brandinspektør, et job, som overgik til H.P. Østerbye ved Schwartz' død i 1842), brødrene Thomas og Bertel Roy (gørtlere - Bertel var Ane Kirstines svoger), købmand Cronborg, skomagemester Løve og skomager Niels Storm (svoger). Da næsten alle er gamle Assensslægter, må man formode, at de har kendt hinanden siden ungdomstiden.

Peter Christiansen Løve (1792-1843) kom som ung garver og skomagersvend til Assens. Han var født og opvokset i Ulbølle, som ligger mellem Fåborg og Svendborg. Han var søn af skomager i Ulbølle **Christian Løve** (1750-1817) og **Dorthe Jeppesdatter** (1755-1821). Før han kom til Assens var han mestersvend hos enken **Marianne Margrethe Hansdatter** (1771-1852) efter skomagemester **Johan Christian Bender** (1742-1823) i Herringe, ca 15 km N for Ulbølle. Her lærte Peter husets datter **Ulrikke Louise Bender** (1794-1843) nærmere at kende. De giftede sig i 1824 i Ørsted kort efter, at han havde startet egen forretning i Assens. Hun var da husholderske på Frederikslund (Krengerup hovedgård). I 1824 købte han på auktion Ladegårdsgade 1 (ved Ramsherred)³². I 1839 omfattede ejendommen et 10 fag 2 etages stuehus og et 9 fags ladehus på en grund på 776 alen².

Peter Løves onkel, skomagersvend **Johan Pedersen Løve** (1756-1835) var født i Nakskov, men kom på et tidspunkt til Assens. Han boede hos familien Løve (FT 1834). Han døde i Assens 1835.

Peter Løve fik 7 børn:

Christiane Dorthea Løve (1825-1911), som blev gift med **Karl Hansen Møller** (1821-89). Ved FT 1845 var hun tjenestepige i Provstiegården hos landoverretsassessor, by- og herredsfoged A.P.F. Buchwald. I denne familie befandt der sig ud over familien på 4 medlemmer, 3 kontorfolk, 1 tjenestekarl og 4 tjenestepiger. Karl Hansen Møller var udlært handelsgartner og boede en periode i Viborg, før han blev skovrider på Birkenæs ved Jyderup.

³² Det samlede ejendomskompleks bestod af 3-4 ejendomme. På hjørnet af Ramsherred lå en mindre bindingsværksejendom. Den fik i slutningen af 1800-tallet påbygget en forbygning. Ved en restaurering i 1966 er bygningen ført tilbage til sit oprindelige udseende, og huser i dag Assens turistbureau. Herefter følger 2 bindingsværkshuse og en lade- og portbygning. Bortset fra sidstnævnte, står de alle den dag i dag.

Sofie Magdalene Løve (1827-1912) giftede sig i 1848 med Clemmen Østerbye.
Deres efterkommere har brugt navnet Løve Østerbye.

Dødfødt Løve (1829).

Johan Christian Løve (1831-43).

Carl Christian Løve (1833-42).

Mariane Margrethe Løve (1835-1914). Hun giftede sig i 1854 med Povl Hansen Østerbye. Han havde i september 1852 grundlagt P. Østerbyes Tobaksfabrik i Rønne - en virksomhed, som deres søn Hans Peter Østerbye senere overtog. Deres efterkommere har anvendt navnet Løve Østerbye.

Petrine Caroline Løve (1837-1927). Hun giftede sig i 1858 med Johan Jacob Østerbye. Det ses ikke, at denne familie har brugt navnet Løve Østerbye efterfølgende.

Her ses Ladegårdsgade 1-3, som Løve ejede. Den påklistede købmandsforretning er fjernet i forbindelse med en restaurering af det gamle bindingsværkshus, som i dag rummer byens turistbureau.

I 1827-28 blev der foretaget en fordeling af Assens Byes jorder. Senere viste det sig, at der ikke var overensstemmelse mellem matrikelkortet og de enkelte lodder, og efter de nye bestemmelser om byernes forordning skulle sagen forliges af kommunalbestyrelsen.

Kommunalbestyrelsen bestod omkring 1840 af assessor, by- og herredsfoged Buchwald, agent og ridder Bruun, købmændene Schmit, Hannibal og Nyboe, brændevinsbrænder J.J. Storm, skomagermestrene P. Storm og Løve, garvermester Schwartz, feldberedermester P.B. Hansen og kammerråd og amtsforvalter Bentzon.

Sagen kom op i kommunalbestyrelsen i december 1840, og her lykkedes det feldbereder P.B. Hansen, som havde rejst sagen, at fornærme den øvrige kommunalbestyrelse så groft, at de ønskede en undskyldning af ham. Dette ville han ikke give, og sagen gik herefter rettens gang.

Efter sagsbehandlingen faldt dommen i Assens Bythingsret tirsdag den 14. juni 1842³³:

Thi kendes for ret.

Den påstævnte af indstævnte ved en forsamling af communalbestyrelsen i Assens den 2den december 1840 brugte ytring "at der var falsknere i forsamlingen" bør dø og magtesløs at være og ikke komme nogen af citanterne til fornærmelse. Og bør indstævnte for sin ved dens fremførelse brugte adfærd at bøde til Assens kjøbstads fattigkasse 30 Rdlr sølv. Derhos bør han til citanternes befalne sagfører procurator Selmer at betale i sallair 20 Rdlr sølv, hvorimod processens omkostninger forøvrigt ophæves. At efterkomme inden 15 dage efter denne doms lovlige forkyndelse under adfærd efter loven.

R. Knudsen

Peter Løwe, hustruen og sønnen Johan døde alle i efteråret 1843, da de havde fået udleveret forkert medicin mod tyfus³⁴.

Skiftet efter Peter Løwe blev indledt den 28. december s.å. I skiftebehandlingen deltog brandinspektør og bagermester H.P. Østerbye, og han blev udpeget som værge for de umyndige børn. Det var et meget stort bo at opgøre, og det tog 1½ år inden alle aktiver og passiver var opgjort. Skifteretten antog blandt andet en curator til at inddrive alle de fordringer, som Løwe havde rundt omkring. Det meste af boet blev solgt på auktioner. De største aktiver var de to ejendomme i Ladegårdsgade samt huset uden for Ramsherredport. Hertil kom et større jordstykke i Lundager mark. I boet var der endvidere statsobligationer for 1.600 rd, ligesom Løwe havde udlånt penge mod pant. De samlede indtægter løb op i 11.792 rd, mens udgifter til kreditorer, bobehandling og afgift til staten løb op i 1.536 rd. Til deling mellem pigerne blev der derefter 10.256 rd, d.v.s. hver af de 4 piger fik 2.564 rd. Pengene blev hensat hos byens overformynder og frigivet til hver enkelt, når de blev gift. De to største piger havde på dette tidspunkt forladt hjemmet, og de to mindste blev sat i pleje hos bagermester H.P. Østerbye.

Ved FT 1845 er de to mindste piger Marianne og Petrine registreret som plejebørn hos familien H.P. Østerbye. Som det ses, kan der være flere grunde til, at 3 af Løwes døtre blev gift med 3 af Østerbyes sønner!

Peter Løwes søster **Dorthe Løwe** (1797 - efter 1850) giftede sig med Claus Gormsen (o. 1790-1864) fra Kærum, og de boede med to børn (12 og 16 år - begge født i Assens) Uden for Ramsherredport (Ramsherred 40) ved FT 1845. Han var daglejer og træskomand. Denne ejendom var nybygget efter en brand i 1791. Løwe købte ejendommen, som var på 4 fag, i

³³ P.B. Hansen var sur over hele sagen og udgav alle bilag i en lille bog: Oplysninger om Assens kommune fremstillet som et speil for hver commune i Danmark. Assens 1855. P.B. Hansens fulde navn var Peder Bondesen Hansen, og han var søn af Johan Pedersen Hansen og Inger Kirstine Østerbye.

³⁴ Det vides ikke, om de døde af tyfus eller indtagelse af den forkerte medicin!

1829, og den blev efter hans død i 1845 afhændet ved auktion for 550 rd. Han skaffede med andre ord lillesøsteren en bopæl i Assens.

Sofie Løwe 1848

Clemmen Andersen Østerbye 1848³⁵

Clemmen Andersen Østerbye (1822-94) giftede sig i 1848 i Horne med **Sofie Magdalene Løve** (1827-1912). Sofie fik i 1845 plads som sypige på Sandholt gods N for Fåborg (FT 1845). Senere samme år fik hun plads på Hvedholm slot, hvor hun opholdt sig, da de blev gift. I kirkebogen er anført, at Clemmen var bagermester og restauratør i Assens. I 1849 lavede han en kontrakt med Nicolai Fentz's om køb af dennes bageri i Strandgade 3. Året efter fik han skøde på ejendommen, og han drev bagerforretning her til 1876, hvor han udlejede ejendom og forretning til bagermester Jens Nielsen Jørgensen. Denne købte så ejendommen i 1878. I 1839 bestod ejendommen af et 16 fag 2 etages stuehus og 20 fag ladehus på en grund på 2080 alen².

Omkring 1876 overtog Clemmen forpagtningen af Hotel Postgården (Strandgade 7) efter den navnkundige tolder og gæstgiver M. Albertus. Clemmen drev denne virksomhed uændret videre til slutningen af 1880'erne.

Ved siden af denne virksomhed drev han også traktørstedet "Kildens Minde" i den nordlige udkant af Assens ved Mariendalsvejen.. På et fotografi fra 1865 står hele familien på trappen

³⁵ Begge billederne er lavet umiddelbart efter deres bryllup i 1848. Originalerne kom til Sæby (Myhrmann). Jeg har et sæt kopier, som Hugo Løve Østerbyes kone fremstillede.

ud mod haven, hvor figuren ”Den hvide Mand” holdt flagstangen³⁶. Traktørstedet bestod af en stråttækt bygning, i hvis forlængelse der lå en keglebane i en lavere bygning. Foran restauranten var der anlagt have med beplantninger, grusgange og plæner, og her var sat borde og bænke op, som publikum kunne anvende om sommeren. Byens borgere nød formentlig de medbragte madkurve her og købte drikkevarer af restauratøren.

I sine sidste år boede han som particulier med familien til leje hos svigerinden Petrine Østerbye på Torvet (FT 1890), senere i Adelgade 14 (1892). Efter Clemmens død boede Sofie Magdalene hos datteren Anna i Ny Adelgade 47.

Clemmen og Sofie havde sammen børnene³⁷:

Louise Ulrikke Løve Østerbye (1849-1923). Hun giftede sig med **Carl Frederik Rasmussen** (1847-97), som var vokset op i Assens. Han blev senere jernstøberibestyrelsesmedlem i Middelfart.

Peter Christian Løve Østerbye³⁸ (1851-1932). Han blev udlært baker. I 1871 havde han en affære med den 18-årige Hansine Martine Sørensen³⁹ og han forlod efterfølgende Assens. Efter en periode i Rønne i onkelen Poul Hansen Østerbyes tobaksfabrik, nedsatte han sig som bagermester i Randers. Han var gift 1° i 1878 i Rønne med **Dorthea Rønne** (1854-80) og 2° i 1884 i Aalborg med **Martine Nielsen** (1858-1932).

Ane Kirstine Løve Østerbye (Anna) (1853-1924). Hun blev lærerinde og boede resten af sit liv i Assens. Ugift.

Hans Peter Løve Østerbye (1855-1924). Han blev udlært baker, men fik ansættelse ved den nyåbnede jernbane Assens - Tommerup i 1884. Han fortsatte sin karriere ved DSB, hvor han var konduktør og pakmester i Randers og Struer. Han var gift 1° i 1884 i Randers med **Marie Christensen** og 2° omk. 1895 med **Anna Leth**.

Carl Theodor Løve Østerbye (1857-1907). Han fik en uddannelse som urmager og blev senere repræsentant for urgrosserer Holst i København (C. Filtenborg). Han rejste over hele Skandinavien og omkom i 1907 ved en brand på kystdamperen ”Lindholmeren” ud for Lista ved Norges sydkyst. Han blev gift i 1887 med **Anita Wesch** (1858-1933).

Dorthea Birgitte Løve Østerbye (1859 - o. 1939). Hun var i mange år beskæftiget med husgerning, men kom til børnehjemmet ”Godthåb” i København i 1894.

³⁶ Fotografiet er tilegnet Assens Lokalhistoriske arkiv af Jens Due Østerbye, som formentlig også har skrevet teksten på billedet. Han har også skænket Willemoesgaardens Mindestuer et malet billede af ”Kildens Minde”. ”Den hvide Mand” var en typisk figur fra den romantiske periode. Den forestillede en Bachusfigur iført romersk dragt og som med højre hånd drak af et bæger. På figurens sokkel var anbragt vikingeskibe. Figuren kom senere til Peter Christian Løve Østerbye i Randers, hvor den stod i haven i Markedsgade.

³⁷ I sin fødselsdagsbog noterede Clemmen, at hans første barn var dødfødt. Der var tale om en dødfødt pige, som Karen Hansen fik 11. januar 1848 og med bagermester Clemmen Andersen Østerbye som udlagt barnefader (KB).

³⁸ Det er min oldefar.

³⁹ Hun nedkom den 18. marts 1872 med datteren Laurine Nielsine Sørensen, som voksede op i Assens og blev konfirmeret i 1887.

Clemmen og Sofie med børnene Johan, Dorthea, Marianne, Louise Ulrikke, Peter Christian, Anna, Gertrud, Hans Peter, Elisabeth og Theodor.

Billedet er optaget i haven bag Hotel Postgården påskesøndag 1884.

Fra 1907-24 var hun forstanderinde her. I 1926 fik hun fortjenstmedaljen i sølv. Ugift.

Johan Jacob Løve Østerbye (1861-1937). Han fik en handelsuddannelse og slog sig ned som købmand (manufakturhandler) i Sæby. Efter at have solgt forretningen ernærede han sig som assurandør. Familien flyttede til København før 1920. Han var gift med **Gabriella Anthon** (1867-1942).

Elisabeth Marie Cathrine Løve Østerbye (1863-1954). Hun lærte husgerning og var en periode på Bornholm. Hun giftede sig i 1891 i Sæby med senere garvermester **Laurits Myhrmann** (1858-1923).

Marianne Margrethe Pouline Løve Østerbye (1865-1929). Hun lærte husgerning og var efterfølgende i huset hos flere forskellige familier, bl.a. hos søsteren i Sæby. Senere boede hun i Assens. Ugift.

Gertrud Andrea Løve Østerbye (1868-1939). Hun giftede sig med tobaksfabrikant **Carl Julius Salling** (1856 - 1923) og bosatte sig i Middelfart. Han afhændede fabrikken omkring 1904. De flyttede derefter til Assens, hvor han ernærede sig som cigarmager.

Jens Andersen Due Østerbye (1872-72).

Hotel Postgården i Strandgade.

Johan Jacob Østerbye (1831-87) giftede sig i 1858 med **Petrine Løve**. Han overtog faderens bageri på torvet i Assens (Østergade 10-12) for 3.500 rd i 1865 og drev det videre til sin død. I 1879 solgte han Østergade 10 til en detailhandler. Her blev på ny åbnet bageri i 1945.

Jacob og Petrine havde sammen børnene:

Ulrikke Marianne Østerbye (1860-1942). Hun giftede sig i 1888 i Assens med sin slægtning **Harald Emil Østerbye** (1860-1930). Han var telegrafist i Fredericia og Odense, inden han i 1915 blev telegrafbestyrer i Korsør.

Jens Andersen Due Østerbye (1862-1932). Efter faderens død i 1887 overtog han konditori og bageri på torvet i Assens. Senere bortforpagtede han forretningen og blev repræsentant for Alfa margarine. Han giftede sig i 1893 med **Anna Caroline Marie Pedersen** (1867-1940) fra Fredericia. Arvingerne solgte Østergade 12 i 1940.

Johanne Jacobine Østerbye (1864-80). Hun døde som 16-årig.

Anna Elisabeth Østerbye (1867-1944). Hun blev i 1891 gift med konditor **Peter Hansen**, som drev forretning i Middelfart, senere Fredericia.

Hans Peter Østerbye (1871-1943). Han nedsatte sig som farvehandler og malermester i Thisted. R af D 1924. Han giftede sig 1° i 1897 i Lillesand i Norge med **Alette Leonore Andersen (Nora)** (1869-1924) og 2° med **Henriette Vestergaard** (død 1944).

Pauline Sophie Birgitte Østerbye (1876-1937). Hun giftede sig i 1889 med **Sophus Wichmann**, som var købmand i Bogense.

Carl Frantz Elias Østerbye (1879-1927). Han blev uddannet bager og rejste til København, hvor han drev forretning på Gl. Kongevej og Falkoner allé. Gift.

Efter Johan Jacobs død i 1887 drev Petrine forretningen videre i en årrække med hjælp fra sønnen Jens. Han overtog senere forretningen.

Kilder:

Familieoptegnelser, bl.a. Johan Jacob Østerbye's erindringsbog.

Otto Jonassen: Gamle huse i Assens. Svendborg 1981

J. Bender-Pedersen: Hans Andreas Bender - hans slægt og efterkommere. Århus 1931.

E. Juel Hansen: Slægten Glørfeldt i Danmark. Odense 1923.

Jette R. Orduna: Hugo Matthiesens Assens og omegn - fotograferet maj 1916 samt 1937 og 1948⁴⁰. Højbjerg 1995.

P.B. Hansen: Oplysninger om Assens Commune. Assens 1855.

Diverse skifteprotokoller, folketællinger og kirkebøger.

Diverse materiale i LAF om Assens: laugsprotokoller, skiftedokumenter og byskriverdokumenter.

Assens Lokalhistoriske Arkiv: Uddrag af Niels Kjørbyes protokoller (ejendomsoplysninger).

Dansk Slægtshistorie: Slægtsbog over slægten Falbe-Hansen. Kjellerup 1964/65.

Jan Løve Østerbye.

1. udgave: 18. maj 1996

Sidst revideret november 2008

⁴⁰ Hugo Matthiesen var museumsinspektør ved Nationalmuseet og foretog en række fotograferinger af danske bymiljøer, hovedsagelig mellem 1913 og 1922. I Assens optog han 48 billeder. Familiens ejendomme optræder på de 11 af billederne, bl. a. gårdmiljøet i Damgade 14, Hotel Postgården og Ladegårdsgade 1 (flere huse).